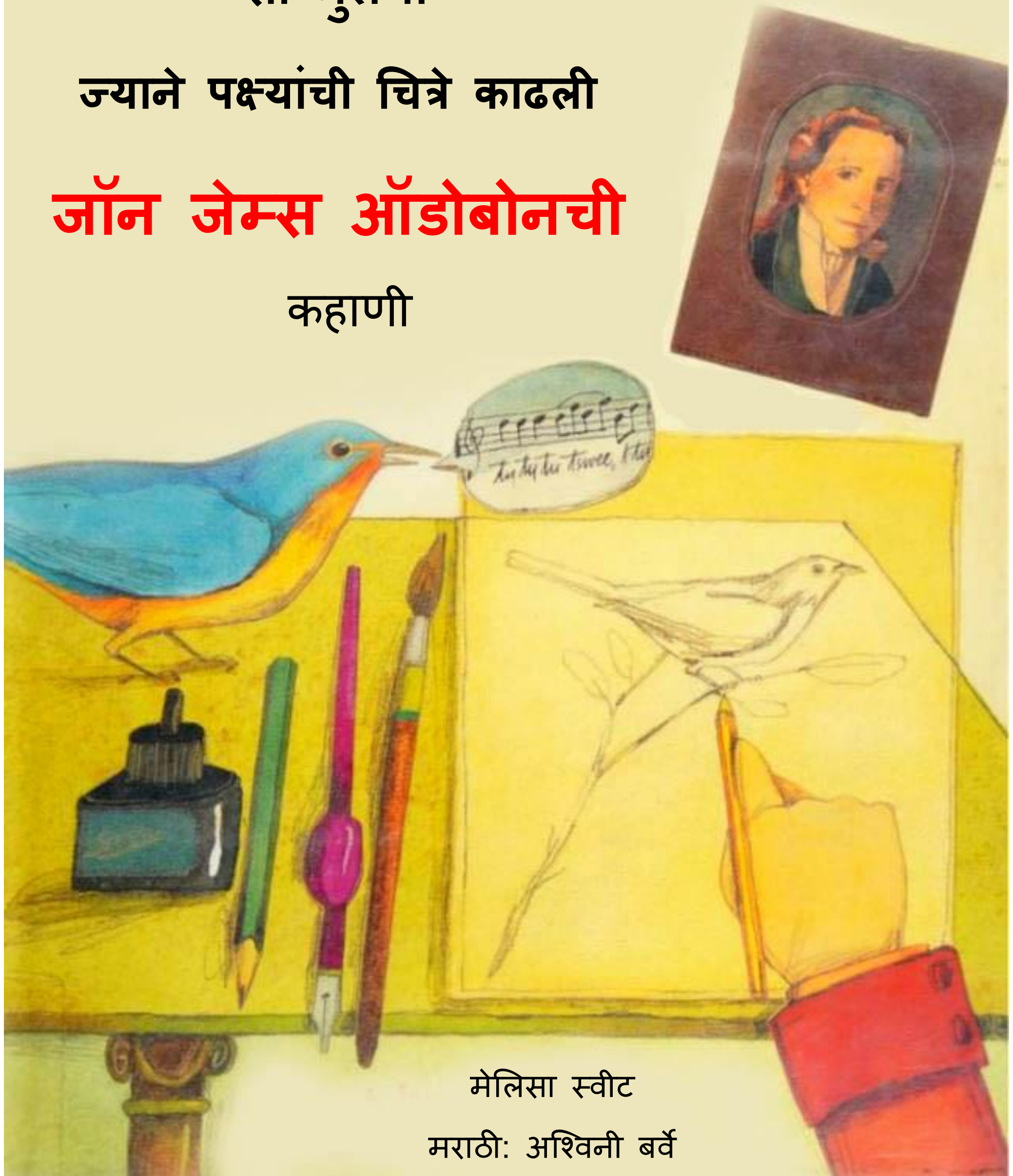
तो मुलगा

ज्याने पक्ष्यांची चित्रे काढली

जॉन जेम्स ऑडोबोनची

कहाणी

मेलिसा स्वीट

मराठी: अश्विनी बर्वे

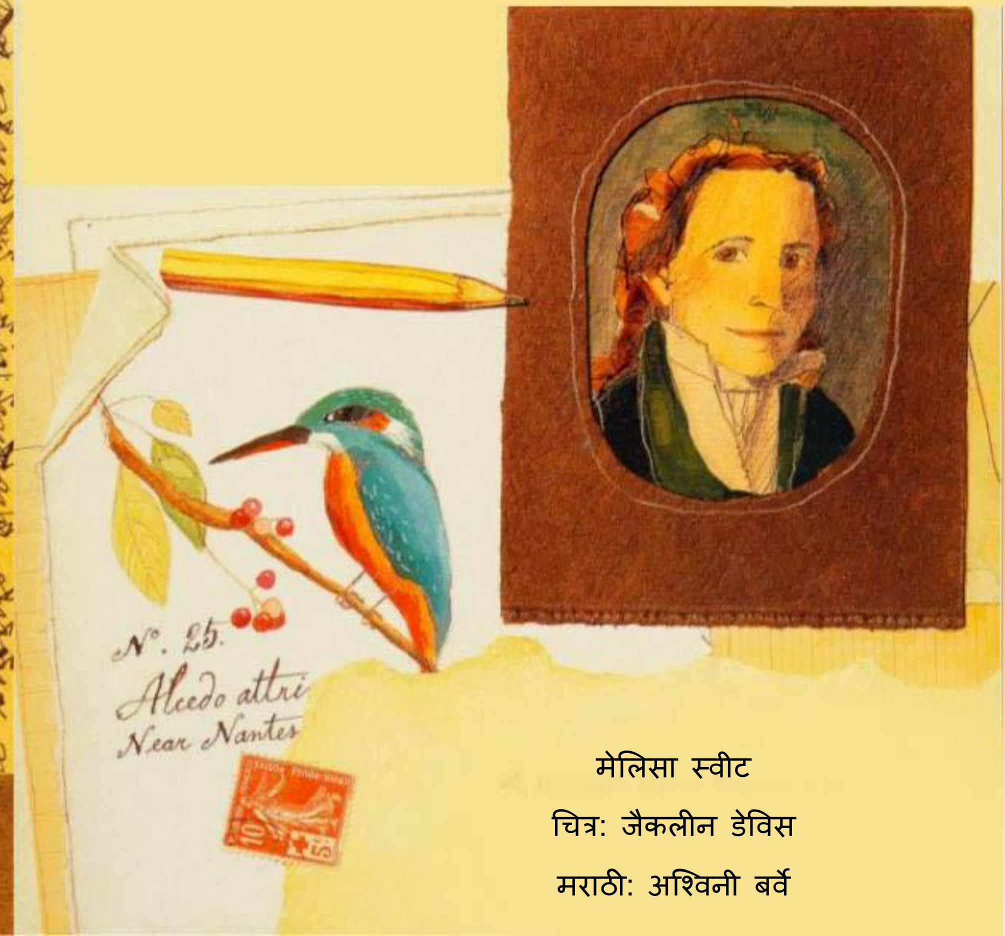
जॉन जेम्स ऑडोबोन एक असा मुलगा होता ज्याला घरात राहण्याऐवजी घराच्या बाहेर राहायला जास्त आवडत असे. तो असा मुलगा होता ज्याला फक्त पुस्तकेच नाही तर पक्ष्यांच्या नैसर्गिकरित्या अभ्यास करण्यावर विश्वास ठेवत असे. आणि १८०४ च्या हिवाळ्यात तो एक असा मुलगा होता ज्याने ठरवले की त्याच्या पेंसिल्वेनियाच्या घराजवळ घरटं करणारा छोटा पक्षी पुढच्या वसंतात परत येईल की नाही याचा अभ्यास करायचा.

हिवाळा आणि पानगळ सुरु झाली तेव्हा छोट्या पक्ष्यांचे गायब होणे आणि वसंत ऋतूमध्ये त्यांचे परत येणे हे एक रहस्य होते. पक्ष्यांनी आपला हिवाळा कुठे घालवला? आणि जेव्हा ते परत आले, तेव्हा ते परत त्याच घरट्यात परत आले असतील का?

हे पुस्तक आपल्याला सांगते की तरुण ऑडोबोनने पक्ष्यांच्या बाबत आपली समज वाढण्यासाठी आवश्यक काम केले. अमेरिकेतील पक्षांची चित्रे काढणाऱ्या महान चित्रकाराच्या सुरुवातीच्या उत्कटतेला प्रतिबिंबित करणारी, ही कथा तरुण वाचकांना त्यांच्या घराजवळील पक्ष्यांचे निरीक्षण करण्यास आणि त्यांची हाक काळजीपूर्वक ऐकण्यासाठी प्रेरित करेल.

तो मुलगा
ज्याने पक्ष्यांची चित्रं काढली
जॉन जेम्स ऑडोबोनची कहाणी

मेलिसा स्वीट

चित्र: जैकलीन डेविस

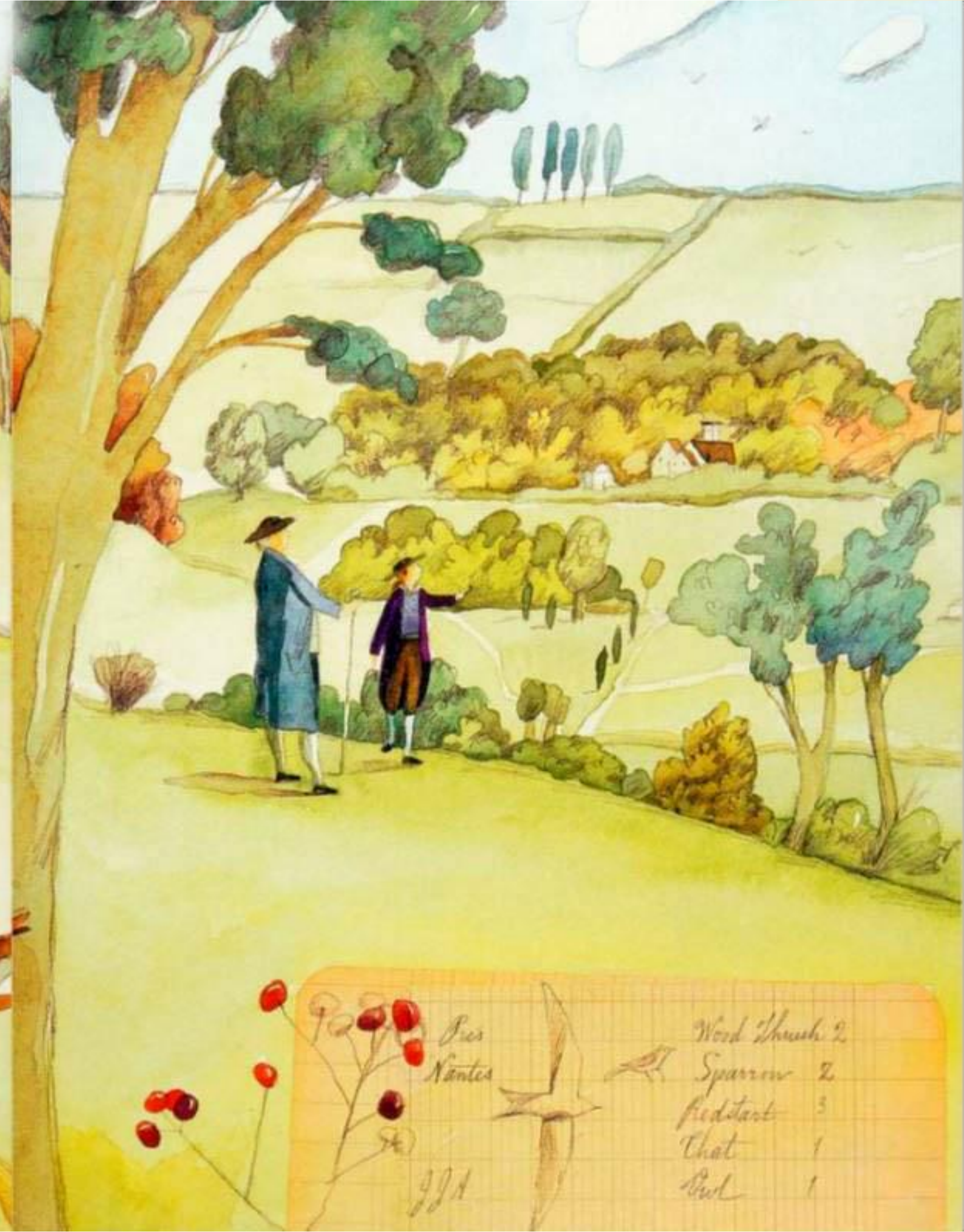
मराठी: अश्विनी बर्वे

हे खरे होते की जॉन जेम्स इतर मुलांपेक्षा अधिक चांगले स्केटिंग करू शकतो, शिकार करू शकतो आणि सायकल चालवू शकतो. हे देखील खरे होते की तो एका राजासारखा मिनिट आणि गॅव्होट्स नाचू शकतो. तो सारंगी वाजवू शकतो, तो प्रेम करू शकतो आणि तो तलवारीने लढू शकतो. पण सूर्योदयापासून सूर्यास्तापर्यंत पक्षी पाहण्यात त्याला सर्वात जास्त आनंद वाटायचा.

जॉन जेम्सच्या सर्वात आनंदी आठवणी त्यांच्या वडिलांसोबत फ्रान्समधील त्यांच्या घराजवळील जंगलात फिरण्याच्या होत्या. या फिरताना पापा ऑडोबोन पक्ष्यांबद्दल बोलत असत. त्यांचे सुंदर रंग, त्यांचे सुंदर उड्डान आणि सर्वात आश्चर्यकारक - प्रत्येक शरद ऋतूतील त्यांचे रहस्यमय गायब होणे, त्यानंतर वसंत ऋतूमध्ये त्यांचे खात्रीने परत येणे.

पण आता जॉन जेम्स अठरा वर्षांचा झाला होता आणि आता तो त्याच्या वडिलांपासून चार हजार मैल दूर अमेरिकेतील पेनसिल्व्हेनियाच्या जंगलात एकटाच राहायला गेला होता. सहा महिन्यांपूर्वीच त्याच्या वडिलांनी त्याला जहाजावर पाठवले होते. जहाज जॉन जेम्सला अमेरिकेत घेऊन गेले, जिथे तो खाडीच्या किनाऱ्यावर असलेल्या फार्महाऊसमध्ये राहणार होता. त्याच्या वडिलांनी त्याला इंग्रजी शिकण्यासाठी, कॉमर्स शिकण्यासाठी आणि अमेरिकेत पैसे कसे कमवायचे हे शिकण्यासाठी अमेरिकेत पाठवले. पण मुख्यत्वे त्याने आपला एकुलता एक मुलगा अमेरिकेला अशासाठी पाठवला जेणेकरून जॉन जेम्सला नेपोलियनच्या युद्धात लढावे लागू नये. जॉन जेम्सला वाटले की तो आपल्या वडिलांना पुन्हा भेटेल का?

पेनसिल्व्हेनियामध्ये एप्रिल महिना होता आणि बर्फाचे तुकडे अजूनही खोल खड्ड्यांत तरंगत होते. जॉन जेम्सने बर्फाळ खाडी पार केली. तो किनाऱ्यावर गेला आणि मग एका चुनखडीच्या गुहेत पोहोचला. त्याला आज काय मिळणार असा प्रश्न पडला होता. त्याला फक्त पाच दिवसांपूर्वी सापडलेल्या प्यू पक्ष्याचे रिकामे घरटे दिसले. तिथे काही असेल का...

फॅबी, फॅबी, फॅबी! पंखांच्या फडफड्यांनी जॉन जेम्सचे स्वागत केले. प्यू फ्लायकॅचर पक्षी परत आले होते. मग एक मादी पक्षी धनुष्यातून बाणाप्रमाणे गुहेतून उडून गेला. नर पक्षी, जो मोठा आणि गडद रंगाचा होता, त्याने जॉन जेम्सच्या डोक्यावर पंख फडफडवले आणि आपल्या चोचीने हाक मारली: क्वाक! क्वाक ! क्वाक !

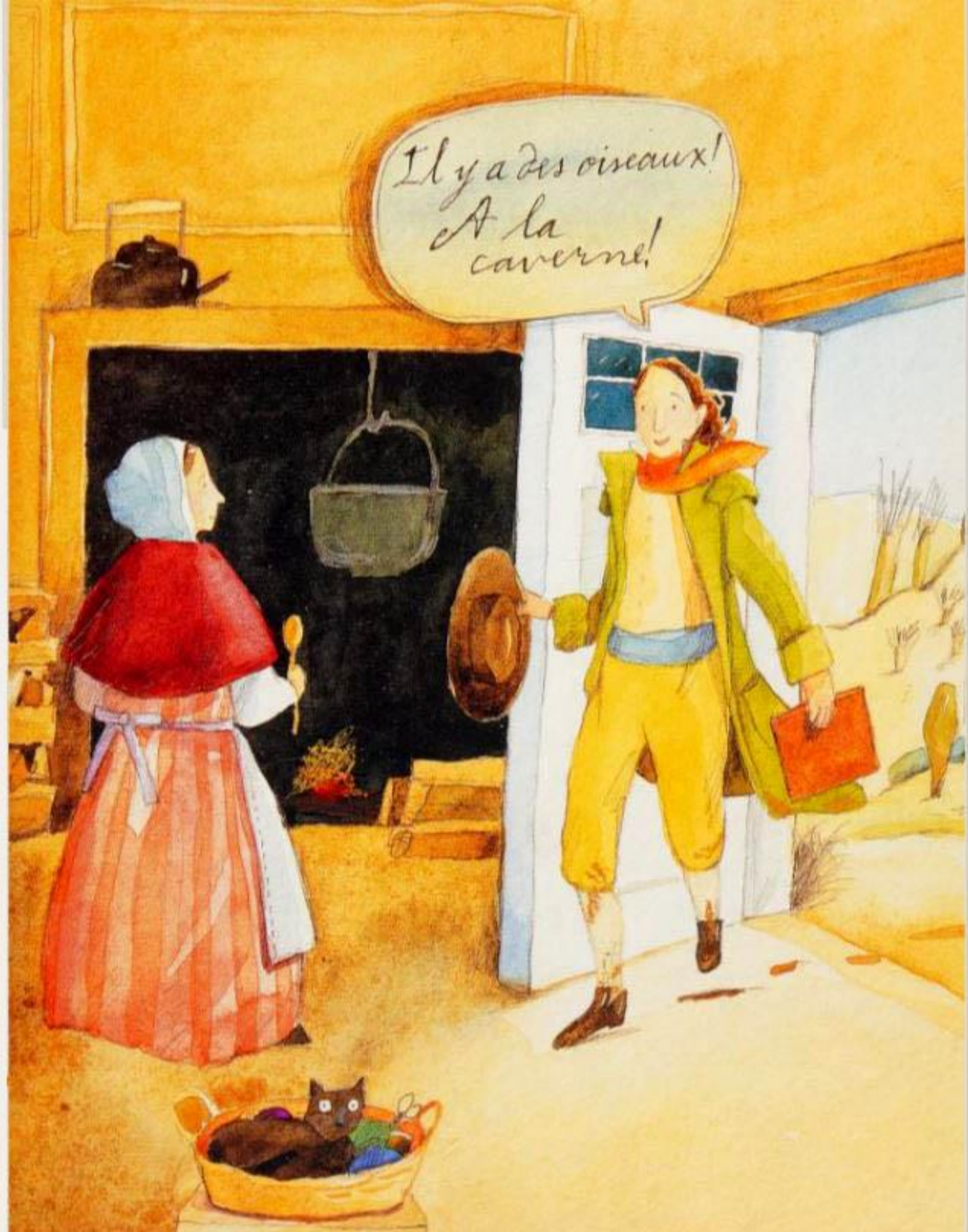
जॉन जेम्स गुहेतून पळत सुटला आणि खाडीजवळ बसला. त्याने प्यू पक्षी डुबकी मारताना आणि उडताना पाहिले. हवेत उडताना ते किडे खात होते. मागच्या वर्षी तिथे घरटे बांधलेले हे तेच प्यू पक्षी असतील का? त्याला आश्चर्य वाटले. पक्षी त्यांचा हिवाळा कोठे घालवतात? पुढच्या वसंत ऋतूत ते तिथे परत येतील का?

जॉन जेम्स जंगलातून घरी पळत सुटला. "मॅडम थॉमस! मॅडम थॉमस!" त्यांच्या फार्महाऊसच्या स्वयंपाकघरात घुसून त्यांनी आरडाओरड केली. उत्साहात, "Lal y a des orjeux!" त्याचे शब्द फ्रेंच भाषेत होते. मिसेस थॉमस ही त्याचे घरकाम करणारी होती, ज्याला पापा ऑडोबोन यांनी त्यांच्या अमेरिकन फार्महाऊस, मिल-ग्रोव्हची देखभाल करण्यासाठी नेमले होते. श्रीमती थॉमसने तिचा लांब लाकडी चमचा जॉन जेम्सच्या घाणेरड्या शूजकडे वळवला आणि ताबडतोब ते काढून टाकले आणि सुकण्यासाठी आगीजवळ ठेवले.

पक्षी," जॉन जेम्स म्हणाला. "मी पक्षी पाहिले. दोन सुंदर पक्षी गुहेत आहेत!"मिसेस थॉमसने भुवया उंचावल्या. तिला तो उत्साही फ्रेंच मुलगा हवा होता. आणि तिला हे देखील माहित होते की तो त्याच्या पॅशनबद्दल वेडा आहे. पक्षी! नेहमी पक्षी! सकाळी उठल्यापासून ते रात्री डोळे मिटेपर्यंत तो फक्त पक्ष्यांचाच विचार करत असे. त्याच्या वयाच्या मुलासाठी ही खूप विचित्र गोष्ट होती."मास्टर ऑडोबोन," श्रीमती थॉमसने खडसावले, "तुम्ही शेतीवर अधिक लक्ष केंद्रित केले पाहिजे आणि पक्ष्यांचा पाठलाग करणे थांबवा. ते तुमच्यासाठी, देवाच्या फायद्यासाठी चांगले होईल."

पण जॉन जेम्सने त्यांचे ऐकले नाही असे नाटक केले. तो सरळ त्याच्या पोटमाळ्याच्या खोलीत गेला – त्याने त्याला त्याची आवडती खोली म्हटले. प्रत्येक शेल्फ, प्रत्येक टेबलटॉप, मजल्याचा प्रत्येक इंच घरटे आणि अंडी, झाडाच्या फांद्या, दगड आणि लाइकन आणि पिसे आणि भुसा भरलेले पक्षी: रेडविंग्ज आणि ग्रेकल्स, खंड्या आणि सुतार पक्षी इत्यादींनी झाकलेले होते. भिंती पेन्सिल आणि क्रेयॉनने काढलेल्या पक्ष्यांच्या रेखाचित्रांनी भरलेल्या होत्या, सर्व “रेखाचित्रांवर” स्वाक्षरी केली होती. दरवर्षी त्याच्या वाढदिवशी, जॉन जेम्स या पेंटिंग्जचे पुनरावलोकन करायचा – त्याचे संपूर्ण वर्षभराचे काम – आणि नंतर त्या फायरप्लेसमध्ये जाळून टाकायचे! त्यांना आशा होती की एक दिवस तो त्यांची अद्भुत आणि मौल्यवान चित्रे तयार करू शकेल.

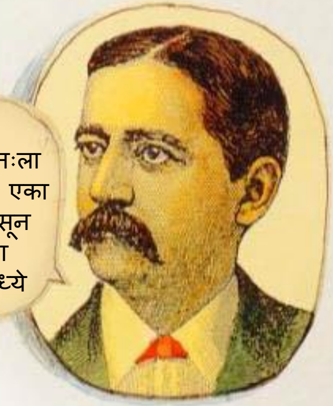

जॉन जेम्स त्याच्या पुस्तकांच्या कपाटाकडे गेला जिथे त्याला त्याच्या वडिलांकडून भेट म्हणून मिळालेली नैसर्गिक इतिहासाची पुस्तके होती. हिवाळ्यात लहान पक्षी कुठे राहतात? प्रत्येक वसंत ऋतु ते त्यांच्या जुन्या घरट्यांकडे परत जातात का? ही पुस्तके लिहिणाऱ्या शास्त्रज्ञांचेही या विषयावर एकमत नव्हते; प्रत्येकाच्या वेगवेगळ्या कल्पना होत्या.

दोन हजार वर्षांपूर्वी ग्रीक तत्वज्ञ ॲरिस्टॉटलने या प्रश्नांची उत्तरे दिली होती. ॲरिस्टॉटल म्हणाले की प्रत्येक शरद ऋतूतील सारसांचे मोठे कळप दक्षिणेकडे उड्डाण करतात आणि वसंत ऋतूमध्ये परत येतात. पण लहान पक्षी स्थलांतरित होत नाहीत यावर त्यांचा विश्वास होता. अ ॲरिस्टॉटलने लिहिले, लहान पक्षी संपूर्ण हिवाळ्यात पाण्याखाली किंवा पोकळ लॉगमध्ये हायबरनेट करतात.

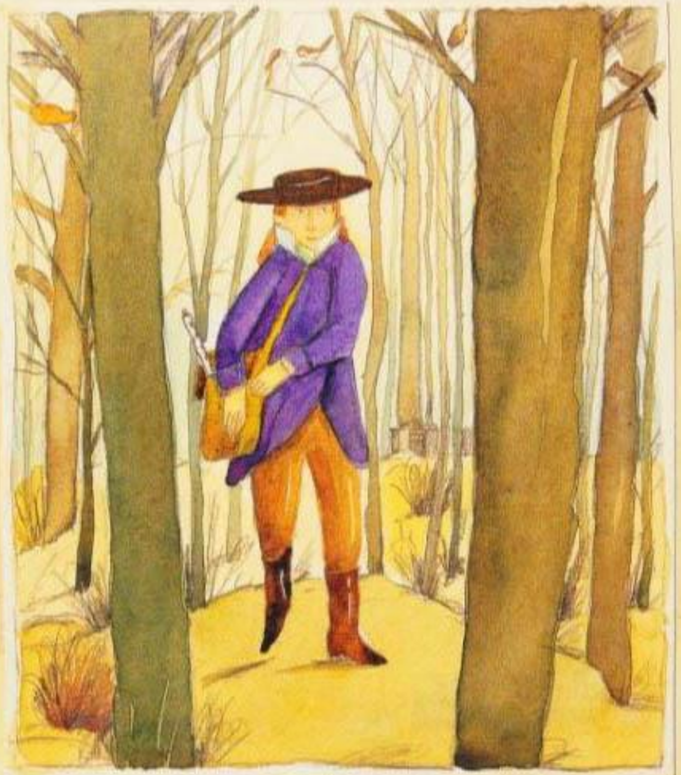

त्या काळातील अनेक शास्त्रज्ञ अजूनही ॲरिस्टॉटलशी सहमत होते. त्यांच्या म्हणण्यानुसार, लहान पक्षी स्वतःला एका मोठ्या बॉलमध्ये एकत्र करतात, चोचीपासून चोच, पंख ते पंख आणि पाय ते पाय आणि त्यांचा संपूर्ण हिवाळा पाण्याखाली गोठलेला घालवतात. मच्छिमारांनीही अशा पक्ष्यांना त्यांच्या जाळ्यात अडकवण्याच्या गोष्टी सांगितल्या.

पण जॉन जेम्सला कधीही पाण्यात अडकलेले पक्षी आढळले नाहीत. पण जॉन जेम्सने शास्त्रज्ञांनी सांगितलेल्या प्रत्येक गोष्टीवर विश्वास ठेवला नाही. का? त्यांच्यापैकी काहींचा असा विश्वास होता की प्रत्येक हिवाळ्यात पक्षी एका जातीतून दुसऱ्या जातीत बदलतात! आणि एका शास्त्रज्ञाने असा दावा केला की पक्षी प्रत्येक शरद ऋतूतील चंद्रावर जातात आणि वसंत ऋतूमध्ये परत येतात. त्यांच्या मते, त्या प्रवासात पक्ष्यांना साठ दिवस लागतात!

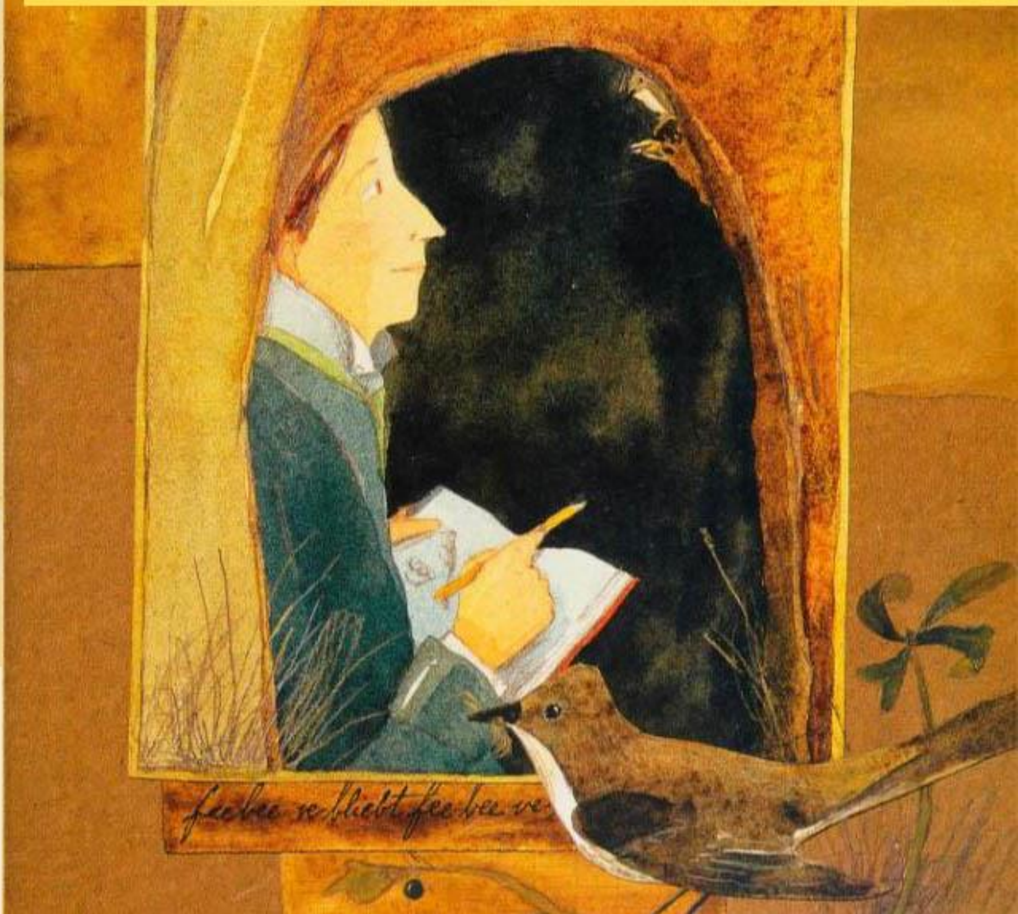

जॉन जेम्सने वर्गात जास्त वेळ घालवला नाही आणि तो शाळेतील प्रत्येक परीक्षेत नापास झाला. पण तो स्वत:ला निसर्गवादी मानत असे. त्यांनी निसर्गातील पक्ष्यांचा सखोल अभ्यास करून त्यांच्या सवयी आणि पद्धती जाणून घेतल्या.

मी माझी पुस्तके गुहेत घेऊन जाईन, जॉन जेम्सने ठरवले. आणि त्याची पेन्सिल आणि कागदही तो घेऊन गेला. मी माझी बासरीही तिथे घेईन. मी माझ्या गुहेत दररोज पक्ष्यांचा अभ्यास करेन. ते जसे आहेत तसे मी चित्रित करेन. आणि तो असा एक मुलगा होता ज्याला घराबाहेर जास्त आवडत असे, त्याने तसे केले.

आठवडाभरातच पक्ष्यांना जॉन जेम्सची सवय झाली. तो जुना झाडाचा बुंधा असल्याप्रमाणे पक्ष्यांनी त्याच्याकडे दुर्लक्ष केले. जेव्हा तो पेन्सिलने चित्र काढत असे तेव्हा पक्षी आपल्या चोचीत ओल्या मातीचे तुकडे आणत. तो फ्रेंच कथा वाचत असताना पक्षी हिरवे शेवाळ आणायचे. तो त्याच्या बासरीवर सूर वाजवायचा आणि पक्षी आपली घरटी बनवण्यासाठी खाडीच्या काठी हंसाची पिसे गोळा करतील.लवकरच पक्ष्यांचे कोरडे तपकिरी घरटे मऊ हिरव्या पलंगात बदलले. दरम्यान जॉन जेम्स पक्ष्यांच्या आवाजाचे अनुकरण करायला शिकला: फी-बी! फी-बी!

वसंतानंतर उन्हाळा आला. उन्हाळ्यानंतर, हळूहळू शरद ऋतू आला. जॉन जेम्सने दोन लहान पक्ष्यांचा जन्म पाहिला. तरुण पक्षी पहिल्यांदा उडताना पाहिल्यावर त्याला त्या छोट्या कुटुंबाचाच एक भाग वाटू लागला.मग दिवस लहान होऊ लागले आणि शरद ऋतूतील हवा जाणवू लागली. जॉन जेम्सला माहित होते की पक्षी लवकरच निघून जातील. पण ते परत येतील का? हे रहस्य त्याला कळायला हवे होते! हा प्रश्न आपल्या कुटुंबापासून दूर असलेल्या मुलासाठी खूप महत्त्वाचा होता.त्या रात्री अंथरुणात पडून त्याने एक योजना तयार केली.

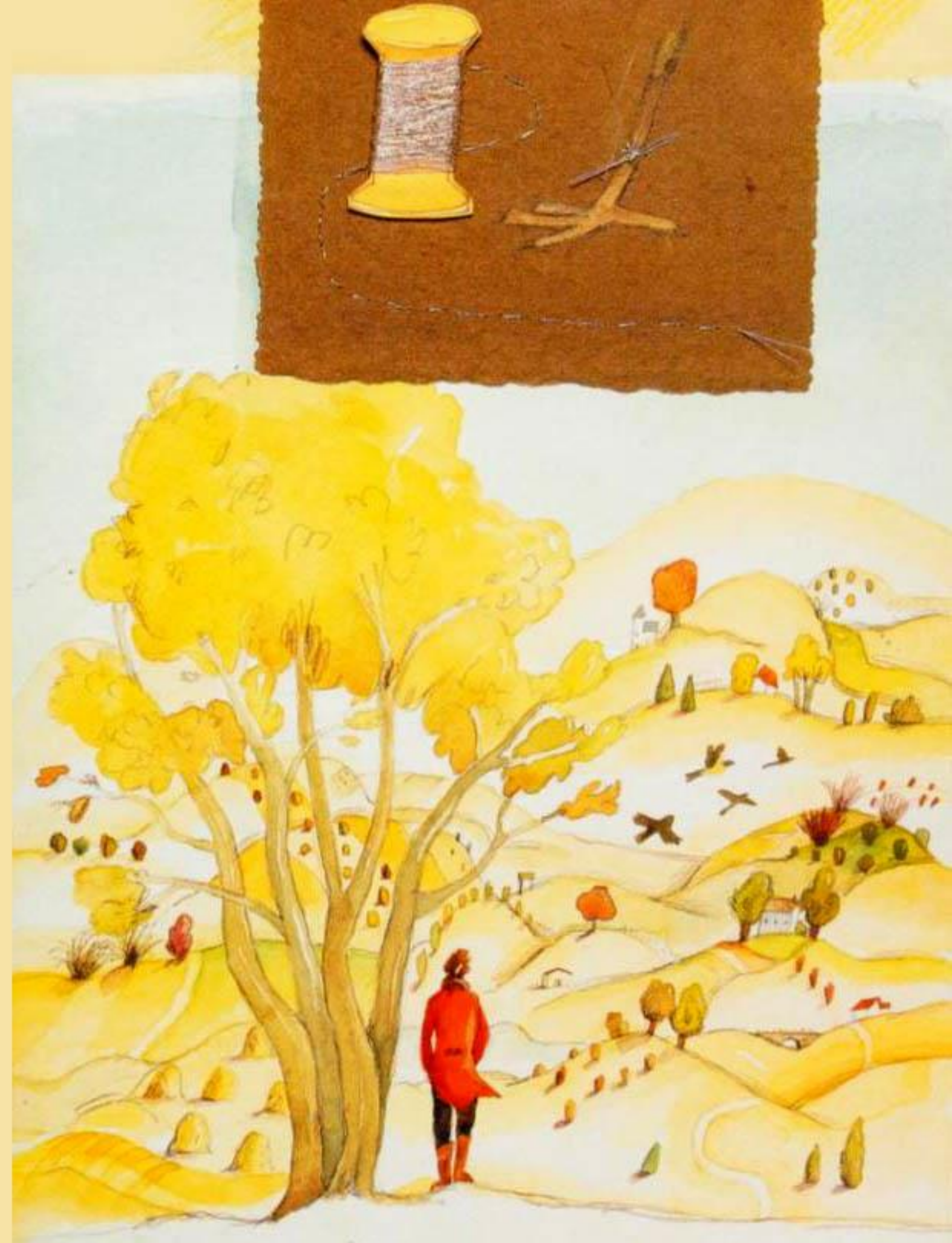

दुसऱ्या दिवशी, जेव्हा आई आणि वडील पक्षी घरट्यापासून दूर होते, तेव्हा जॉन जेम्सने पक्ष्यांपैकी एक पक्षी उचलला. त्याने मध्ययुगीन राजांबद्दल वाचले होते जे त्यांच्या बहुमोल बाजांच्या पायात पट्ट्या (तार) बांधतात जेणेकरून हरवलेला बाज परत मिळवता येईल. पक्षी कुठे जातो हे शोधण्यासाठी जंगली पक्ष्याच्या पायाला पट्टी किंवा धागा बांधता येईल का? ते काम यापूर्वी कधीही केले नव्हते, परंतु जॉन जेम्सने तसा प्रयत्न करून बघितला.

.

त्याने खिशातून एक दोरी काढली आणि त्या पक्ष्याच्या पायाभोवती सैल बांधली. पक्ष्याने आपल्या चोचीने दोरी तोडली. दुसऱ्या दिवशी त्याने पक्ष्याच्या पायाभोवती दुसरी तार बांधली. मग, पक्ष्याने आपल्या चोचीने तार बाहेर काढली. शेवटी, जॉन जेम्स जवळच्या गावात पाच मैल चालत गेला आणि चांदीच्या बारीक धाग्यांनी विणलेली एक तार विकत घेतली. तो धागा मऊ आणि मजबूत होता. मग त्याने प्रत्येक पक्ष्याच्या एका पायाला चांदीच्या धाग्याचा तुकडा बांधला.एका आठवड्यानंतर, पक्षी निघून गेले.

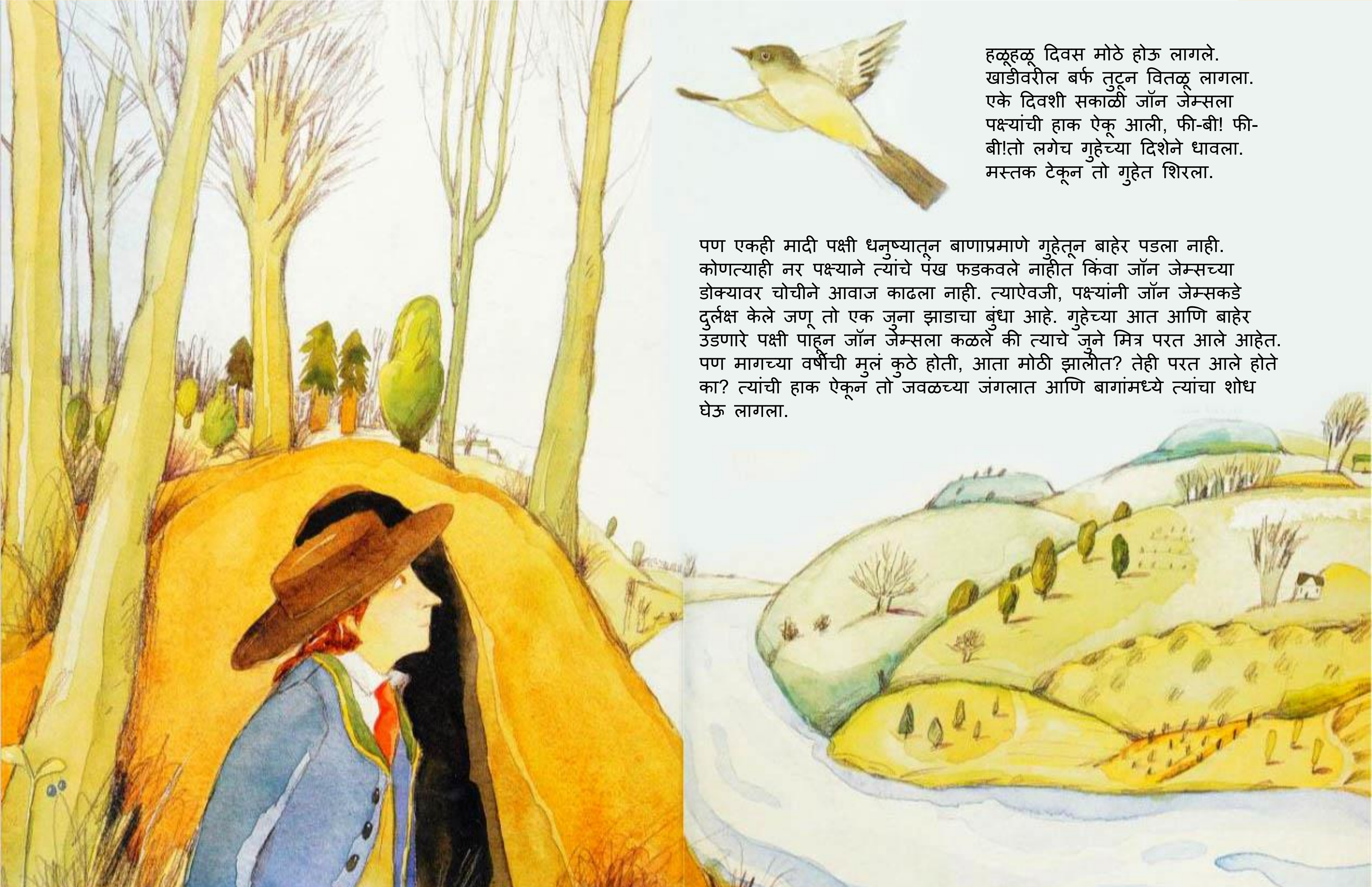

संपूर्ण हिवाळ्यात, जॉन जेम्सने गुहेत बनवलेल्या पेन्सिल रेखांचित्रांमध्ये रंग भरण्याचे काम, त्याच्या प्रिय संग्रहालयात सुरू ठेवले. त्याला आशा होती की त्याच्या पुढच्या वाढदिवशी त्याच्याकडे आगीपासून वाचवण्यासाठी एक किंवा दोन सुंदर चित्रे असतील.

खाडीचे पाणी आता गोठले होते. आणि प्रत्येक वेळी जॉन जेम्स रिकाम्या गुहेतून स्केटिंग करत असताना, त्याने त्या दोन हजार वर्षांच्या जुन्या प्रश्नाचा विचार केला: लहान पक्षी कुठे जातात आणि वसंत ऋतूमध्ये ते त्यांच्या जुन्या घरट्यांकडे परत जातात का ?

हळूहळू दिवस मोठे होऊ लागले. खाडीवरील बर्फ तुटून वितळू लागला. एके दिवशी सकाळी जॉन जेम्सला पक्ष्यांची हाक ऐकू आली, फी-बी! फी-बी!तो लगेच गुहेच्या दिशेने धावला. मस्तक टेकून तो गुहेत शिरला.

पण एकही मादी पक्षी धनुष्यातून बाणाप्रमाणे गुहेतून बाहेर पडला नाही. कोणत्याही नर पक्ष्याने त्यांचे पंख फडकवले नाहीत किंवा जॉन जेम्सच्या डोक्यावर चोचीने आवाज काढला नाही. त्याऐवजी, पक्ष्यांनी जॉन जेम्सकडे दुर्लक्ष केले जणू तो एक जुना झाडाचा बुंधा आहे. गुहेच्या आत आणि बाहेर उडणारे पक्षी पाहून जॉन जेम्सला कळले की त्याचे जुने मित्र परत आले आहेत. पण मागच्या वर्षीची मुलं कुठे होती, आता मोठी झालीत? तेही परत आले होते का? त्यांची हाक ऐकून तो जवळच्या जंगलात आणि बागांमध्ये त्यांचा शोध घेऊ लागला.

बाहेर कुरणात, गवताच्या शेडमध्ये, त्याला दोन पक्षी घरटे बनवताना दिसले. एकाच्या पायात चांदीचा धागा बांधला होता.नदीच्या पुढे, एका पुलाखालून त्याला आणखी दोन पक्षी घरट्यात राहणारे दिसले. आणि तिथेही एकाच्या पायात चांदीचा धागा बांधला होता. जॉन जेम्सला ओरडायचे होते, "हो! पक्षी त्यांच्या जुन्या घरट्यांकडे परत जातात! आणि त्यांची पिल्ले जवळच घरटे बनवतात." पण त्याच्याबद्दल कोणी ऐकले नसेल? मी माझ्या वडिलांना लिहीन, जेम्सने ठरवले. मी अमेरिकेत जे शिकलो ते मी त्यांना सांगेन. आणि जेव्हा मी मोठा होतो. मला माझ्या शोधाबद्दल संपूर्ण जगाला सांगण्याचा मार्ग सापडेल. मग तो त्याची पेन्सिल, कागद आणि बासरी गोळा करण्यासाठी त्याच्या घरी परत धावला. धावतच त्याने "फी-बी' फी-बी' अशी हाक दिली.

जॉन जेम्स ऑडुबॉनच्या बाबत

पक्ष्याच्या पायाला स्ट्रिंग किंवा बँड बांधणे—म्हणजेच, पक्ष्याच्या हालचालीचा मागोवा घेण्यासाठी त्याच्या पायाभोवती एक टॅग बांधणे—ऑडोबोनच्या काळातील एक अभिनव आणि नवीन कल्पना होती. खरं तर,१८०४ मध्ये, जॉन जेम्स हा उत्तर अमेरिकेतील पहिला व्यक्ती होता ज्याने पक्ष्याला तार बांधली. त्याच्या साध्या प्रयोगाने एक जटिल सिद्धांत सिद्ध करण्यास मदत केली: अनेक पक्षी दरवर्षी त्याच घरट्यात परत येतात आणि त्यांची संतती जवळपास घरटे बनवतात. या वर्तनाला "घरगुती" असे म्हणतात. ऑडोबोनच्या प्रयोगाबद्दल उर्वरित जगाला माहिती मिळाली जेव्हा त्यांनी त्यांच्या "ऑर्निथॉलॉजिकल बायोग्राफी" या पुस्तकात याबद्दल लिहिले. नंतर, विसाव्या शतकात, शास्त्रज्ञांनी पक्षी-बँडिंगचा वापर करून हे सिद्ध केले की लहान पक्षी देखील स्थलांतर करतात. या पुस्तकाची कथा संपल्यानंतर थोड्याच वेळात जॉन जेम्स फ्रान्समध्ये आपल्या वडिलांच्या घरी परतला. कदाचित पक्ष्यांप्रमाणे त्यांलाही घराची ओढा वाटली असावी. पण एक वर्षानंतर, त्याने आपल्या "जीवन मित्र" पापा ऑडोबोनचा निरोप घेतला आणि परत अमेरिकेला गेला. वडिलांना पाहण्याची ही शेवटची वेळ होती.तरुण जॉन जेम्स हा जगातील सर्वात मोठा पक्षी चित्रकार बनला. पक्ष्यांची लाइफ साइज पेंटिंग्ज तयार करणारा तो पहिला व्यक्ती बनला, ज्यात त्यांना शिकार, श्रृंगार, लढाई आणि उडता दर्शविले गेले. त्याच्या क्रांतिकारी चित्रांनी दोन प्रकारच्या प्रेक्षकांना आनंद दिला - शास्त्रज्ञ, जे त्याच्या चित्रांच्या अचूकतेकडे आणि तपशीलांकडे आकर्षित झाले आणि सामान्य लोक, ज्यांनी त्याच्या पक्ष्यांच्या सौंदर्याचा आनंद घेतला.

ऑडोबोनने आपल्या गुहेत पक्ष्यांची शेकडो रेखाचित्रे काढली, परंतु त्यापैकी एकही टिकले नाही. त्याने १८२५ च्या सुमारास लुईझियानामध्ये प्यू फ्लायकॅचर (त्याला ईस्टर्न फोबी म्हटले) जलरंगात रंगवले.

लेखकाची स्त्रोत टीप

कथा लिहिताना, मी प्रामुख्याने "ऑर्निथॉलॉजिकल बायोग्राफी" आणि शर्ली-स्ट्रेशिन्स्की यांच्या "ऑडुबोन: लाइफ अँड आर्ट इन द अमेरिकन वाइल्डरनेस" या पुस्तकांवर लक्ष केंद्रित केले. या कथेत समाविष्ट केलेला जवळजवळ प्रत्येक तपशील या दोन पुस्तकांमध्ये लिहिलेला आहे. ऑडोबॉनने त्याच्या वाढदिवशी त्याच्या सुरुवातीच्या अनेक पेंटिंग्ज जाळल्या. त्याने चांदीचा धागा कोठून विकत घेतला हा एक अनुमानाचा विषय आहे, परंतु ऑडुबॉन नियमितपणे पाच मैल चालत जवळच्या गावात, नॉरिस्टाउनला जात असे. आणि हे जवळजवळ निश्चित आहे की श्रीमती थॉमस एक शांत क्वेकर होत्या आणि बहुधा त्यांच्या शिवणकामाच्या टोपलीत चांदीचा धागा होता. ऑडोबॉनने ॲरिस्टॉटलचे लेखन वाचले का? यावर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले जाऊ शकते. पापा ऑडोबोन यांना भेटवस्तू म्हणून पुस्तके देणे आवडते आणि हे शक्य आहे की त्यांनी आपल्या मुलाला दिलेल्या नैसर्गिक इतिहासाच्या पुस्तकांपैकी एकामध्ये पक्ष्यांच्या स्थलांतर आणि हायबरनेशनवरील प्राचीन ग्रीक सिद्धांतांचा समावेश असावा.

कलाकाराची स्रोत नोंद

मिल-ग्रोव्ह, पेनसिल्व्हेनिया मधील घर आणि जमीन जिथे कथा घडली होती. आता तो ऑडोबोन वन्यजीव अभयारण्याचा भाग आहे. मी तिथे काही दिवस चित्रे बघत घालवले. मी तिथल्या जंगलात हिंडलो आणि पक्ष्यांची काही छायाचित्रेही काढली. तेथील प्रशासक आणि क्युरेटर ॲलन गेहरेट यांनी संयमाने माझ्या प्रश्नांची उत्तरे दिली आणि मला मूळ कागदपत्रे दाखवली. त्याबद्दल त्याचे आभार. नंतर मी केंटकीच्या हेंडरसन येथील जॉन जेम्स ऑडोबोन स्टेट पार्कलाही भेट दिली. तिथल्या म्युझियममध्ये मला ऑडोबोनच्या जीवनाशी संबंधित इतर अनेक कलाकृती आणि कला पाहायला मिळाल्या. माझ्या संशोधनात मला मदत केल्याबद्दल तेथील क्युरेटर डॉन बोरमन यांचे आभार. मी पक्ष्यांची गाणी एफ म्हणून ओळखली. श्युलर मॅथ्यूजच्या "फिल्ड बुक ऑफ वाइल्ड बर्ड्स अँड देअर म्युझिक" मधून.माझ्यावर त्याचे परिणाम आश्चर्यकारकपणे सोपे होते. ऑडोबोनच्या कलेने आश्चर्यचकित न होणे कोणालाही कठीण जाईल, परंतु त्याच्या हस्तलेखनाची शैली आणि त्याने वापरलेल्या हस्तनिर्मित कागदांची गुणवत्ता माझ्या चित्रकला आणि कोलाजसाठी प्रारंभिक आधार बनली. जल-रंग आणि गौचे, पेन आणि शाई, पेन्सिल आणि कोलाजसह ट्विन-रॉकर हँडमेड पेपर्स आणि अँटिक पेपर्सवर ही कला तयार केली गेली.

